

Småstykke

Billeder af historien 2

AF SEBASTIAN OLDEN-JØRGENSEN

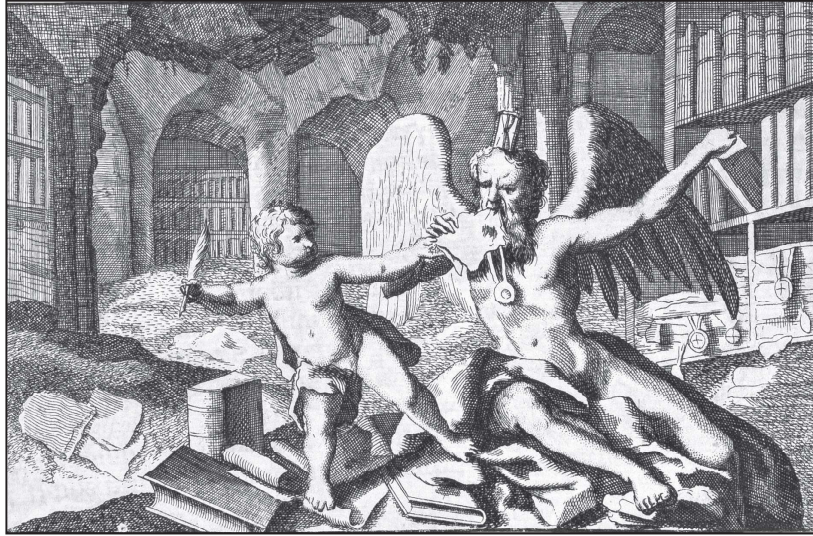

Fig. 1. Titelblad med titelkobber fra Johann Peter Ludewig (udg.): *Scriptores Rerum Germanicarum, II*, Frankfurt & Halle 1718. Foto: Janus Bahs Jacquet.

Tid og historie hænger uløseligt sammen, men forholdet kan beskrives på mange måder. I renæssancens og barokkens billedverden optræder Fader Tid (Chronos) oftest som en letpåkledt gammel mand med vinger, for tiden flyver (= har fart på), og et timeglas på hovedet, for tiden rinder (= går uafsludeligt). Tit har han også en le, for med tiden følger døden, som er et grundvilkår for alt levende.

Tiden er altså en trussel, og det er den også på dette billede, dog ikke mod livet i almindelighed, men mod kilderne til historien. Fader Tid er placeret i en mellemting mellem en grotte og et forfaldent bibliotek med reoler i hvælvinger og tykke bøger og diplomer med hængende segl til alle sider. Han har timeglas og vinger, men ingen le. Det skyldes nok, at han har hænderne fulde med at flå bøger og diplomer ud af reolen og slet og ret fortære dem. Det er med andre ord, tiden som „edax rerum“ (den altædende) fra Ovids *Metamorphoses* 15.234, som her er på spil, og det er historiens kilder, han fortærer.

Heldigvis står en putto (lille engel) parat og hiver diplommet ud af tidens gab, men ikke blot for pænt at lægge det tilbage. Nej, pennen i

hånden angiver, at redningen ikke består i sikker opbevaring, men i offentliggørelse på tryk. Puttoen, redningsmanden, er historikeren!

Stikket stammer da også fra titelbladet til en monumental kildeudgave om tysk middelalderhistorie af en af 1700-tallets store historikere: Johann Peter von Ludewig (1668-1743), der var professor ved universitetet i Halle i historie og siden i retsvidenskab, hofhistoriograf, preussisk gehejmeråd, adlet, avisudgiver mm. Hermed udtrykte Ludewig en forståelse af kildeudgivelsen, som tidligere var meget udpræget, og som man kunne kalde kildeudgivelsens etos: At udgivelse redder værdifulde oplysninger fra at forsvinde, ædt op, måske ikke bogstaveligt talt af Fader Tid, men så af tidens tand i form af mus og rotter, mug og svamp.

I dag lader vi de klimaregulerede biblioteker og arkiver tage sig af bevaringen, og vi opfatter kildeudgivelse primært som lettelse af adgang, formidling af vanskeligt stof, fremhævelse af forsømte sider af historien etc. Også den side af sagen havde Ludewig og hans samtidige sans for, men de havde også ret i det med tiden som „edax rerum“: En del kilder, især til middelalderhistorien, kendes kun i gamle tryk.

